OLEH BELEY

Uniwersytet Wrocławski

oleh.beley@uwr.edu.pl

Місце українських сакронімів у національній онімійній системі

Кінець XX — початок XXI століття став, як відомо, періодом активних кількісних та глибоких якісних змін у лексичному корпусі української мови, зумовлених трансформацією тоталітарної суспільно-економічної системи СРСР та радянської України зокрема. Завдяки щораз відчутнішій лібералізації та вестернізації соціального простору українська мова зазнає масштабних змін, що особливо помітно у сфері проріальної лексики. Всеохопні суспільно-політичні зміни не обминули також сферу релігійного життя України. Суспільство, котрому ще недавно, за часів радянської України, вперто нав'язували офіційну ідеологію войовничого атеїзму¹, стрімко розвернулось у бік релігійного ренесансу: масово відроджуються релігійні конфесії, що існували в дорадянських часах, а також надзвичайно активно поширюються різноманітні світові екзотичні релігійні практики. Загальноукраїнські статистичні дані свідчать, що, наприклад, у період між 1988–1990 спостерігався щорічний приріст кількості парафій традиційних християнських конфесій у середньому на 30 %². Щоб наочніше усвідомити масштабність теперішніх темпів збагачення української онімійної лексики на позначення релігійних організацій достатньо порівняти статистичні дані про динаміку зміни кількості культових споруд та релігійних громад в ра-

¹ До того ж в умовах панування атеїстичної ідеології за часів радянської України легально існували лише Російська православна церква та окремі громади римо-католицької церкви, а інші церковні організації були поза законом. Та советське суспільство, попри надання легального статусу існуванню Російської православної церкви як релігійної організації, намагалось таврувати її і всіляко поборювати як крикучий пережиток минулого.

² В. Любашенко, *Релігійний атлас сучасного Львова*, [у:] *Львів (1256–2006): церква і суспільство. Статті і матеріали*, Львів 2006, с. 81.

дянські часи. Так, за даними проф. С. Кульчицького, у 1962 році на території України було закрито 1144 храмів. Усього за 1957–1964 рр. майже половина церковних громад залишилась без храмів, а дві третини монастирів припинили діяльність³.

Інтенсивне зростання кількості релігійних організацій, що спостерігається в Україні після 1991 року, неодмінно супроводжується витворенням нових власних назв на позначення цих організацій. Окрім того, активна діяльність церкви щодо євангелізації населення також спричинилися до активізації вживання численних власних назв, якими йменують святих, ікони, Святе Письмо, релігійні свята тощо. Показовими також у цьому плані можуть бути навіть зміни до «Українського правопису» 1993 р., за якими оніми на зразок *Апостол*, *Різдво*, *Пасха*, *Благовіщення*, *Зіслання Святого Духа*, *Трійця*, *Біблія*, *Євангеліє*, *Апостол*, *Коран*, *Апостол*, *Петрівка*, *Пиліпівка* та ін. треба писати з великої літери⁴. Усе це не лише засвідчує, що реєстр *nomina propria* релігійної сфери України у кінці ХХ — на початку ХХІ ст. зазнав значного кількісного збільшення, а й демонструє, що цей тип онімів посідає помітне місце в активній лексиці сучасної української мови.

Відродження релігійного життя в пострадянській Україні стало результатом успішної реалізації політики демократизації життя суспільства, зокрема, у сфері свободи совісті та свободи віросповідань. Ці незаперечні громадянські свободи знайшли в сучасній Україні належне правове забезпечення, про що свідчить ухвала Верховною Радою України закону “Про свободу совісті та релігійні організації”, а також, що дуже важливо, підтвердження норм цього Закону в Конституції України, ст. 35 якої, зокрема, визначає: “Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність”. Важливо, що за чинним українським законодавством жодна релігія не визнається державною, а отже не має ніяких преференцій, як це, наприклад, спостерігається в деяких інших пострадянських країнах (російське федеральне законодавство надає особливий статус Російській православній церкві). Пор.: “Жодна релігія не може бути визнана державою як обов’язкова”⁵.

Докорінні суспільно-правові зміни щодо сфері забезпечення свободи совісті громадян, що відбулися в незалежній Україні, дали очевидні результати — в державі офіційно зареєстровано понад сто Церков та релігійних організацій найрізноманітніших віросповідань, існування переважної більшості яких за часів СРСР перебувало поза законом. Для порівняння, станом на 2009 рік у Польщі список Церков та релігійних організацій налічував

³ С. Кульчицький, *Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі: у 3 кн.*, кн. 3, Київ 2013, т. 3, с. 199.

⁴ *Український правопис*, Київ 2003, с. 55–56.

⁵ *Конституція України*, Київ 1996. Стаття 35.

171 позицію⁶. Кількісне збільшення релігійних інституцій в Україні спричинило відповідне збільшення власних назв. Напр.: *Українська Греко-католицька церква, Українська православна церква Київського патріархату, Українська православна автокефальна церква, Церква євангельських християн, Вірменська Апостольська Церква, Руська православна Стародавня Старообрядницька Церква, Церква євангельських християн в душі апостолів в Україні, Руська Істино-православна Церква, Церква адвентистів сьомого дня, Церква християн віри євангельської, Церква Живого Бога, Церква християнської віри, Церква християн-покутників, Свідки Єгови, Український центр об'єднаної церкви християн віри євангельської, Божя Церква християн віри євангельської в Україні (в пророцтвах), Об'єднана Українська Методистська Церква, Українська уніонна конфедерація церкви адвентистів сьомого дня, Церква Адвентистів сьомого дня реформаційного руху в Україні, Пресвітеріанська Церква, Новоапостольська Церква, Посольство благословенного царства Божого для всіх народів, Християнська церква Повного Євангелія "Слово Віри", Церква Християн Суботнього Дня, Біле Братство, Церква Ісуса Христа святих останніх днів (мармони) та ін.*

Активне кількісне збільшення власних назв, що витворилися в релігійній сфері, як це часто буває, тривалий час залишалося поза увагою українських ономастів. Так, енциклопедія "Українська мова", в якій досить детально опрацьована ономастика, не має жодної статті, присвяченої цьому розряду власних назв⁷. З-поміж 141 наукової доповіді, виголошених на Міжнародній ономастичній конференції в Чернівцях, не було жодної, в якій би порушувалася проблематика, пов'язана з вивченням власних назв релігійної сфери⁸.

До вивчення питання українських власних назв релігійної сфери першими звернулися лінгвісти не в Україні, де упродовж 70 років атеїзм був стрижневим елементом державної політики, а за її межами: піонерськими в україністиці стали студії польського дослідника Михайла Лесева "Власні назви святих у поезії Т. Шевченка" (1989) та "Назви великих християнських празників в українській мові та в християнській традиційній культурі" (2000)⁹. А вже на початку XXI ст. проблематикою, пов'язаною зі статусом, особливостями творення та функціонування власних назв релігійної сфе-

⁶ Z. Pasek, K. Skowronek, *Co onomasta ma z religioznawcą? Ku onomastyce interdyscyplinarnej (na przykładzie nazw Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce)*, «Onomastica» LIII, 2008/2009, с. 13.

⁷ Українська мова. Енциклопедія, Київ 2007.

⁸ Zob. Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія, вип. 354–359, Чернівці 2007.

⁹ Zob. М. Лесів, *Власні назви святих у поезії Т. Шевченка*, [у:] *Варшавські українознавчі зошити*, т. 1, Warszawa 1989, с. 7–17; М. Лесів, *Назви великих християнських празників*

ри, починають цікавитися ономасти України¹⁰. Свідченням поглиблення інтересу українських дослідників до вивчення власних назв сакральної сфери може слугувати включення до реєстру “Словника української ономастичної термінології” Д. Бучка та Н. Ткачової таких термінів, як *теонім* (власна назва божества), *еклезіонім* (власна назва місця обряду, моління), *агіонім* (ім’я святого)¹¹.

Аналогічний стан справ, що репрезентує рівень вивчення онімів на позначення елементів сакрального простору в XX ст., можемо спостерігати і в інших країнах Центральної та Східної Європи, напр., в Чехії, Словаччині, Росії, Сербії, Болгарії. Усі ці країни в минулому столітті відчули на собі подібні (інколи слабші, інколи сильніші) впливи адміністративно-політичного тиску на релігійну сферу життя суспільства, що також позначилося на їх національній субсистемі власних назв релігійної сфери¹². Глибоке узагальнення щодо стану вивчення власних назв сакральної сфери в слов’янських посткомуністичних країнах зробив відомий ономаст Р. Шрадек. На думку цього чеського вченого, *onimia sacra* не становлять собою сьогодні жодної новинки, а тільки своєрідний “ренесанс”¹³.

Попри беззаперечне та очевидне пожвавлення інтересу до вивчення власних назв релігійної сфери, в українській (і слов’янській) ономастиці досі не окреслено межі та структури, а також не описано релевантних ознак цього розряду пропріальної лексики. Причиною такого стану є, на нашу думку, численність та надзвичайна різноманітність — структурна, етимологічна, культурно-історична, денотативна — власних назв релігійної сфери, яка віддзеркалює широту та давність сакральної сфери життя людини. Тому першочерговим завданням є визначення інтегральної ознаки, за якою *nomina propria* можна зараховувати до числа власних назв релігійної сфери, або сакронімів.

Вважаємо, що інтегральною релевантною ознакою сакроніма як *nomina propria* є належність його денотата до божественної, релігійної, потойбічно-ірраціональної чи містичної сфери. Оскільки релевантна ознака сакро-

в українській мові та в християнській традиційній культурі, [у:] Християнство й українська мова, Львів 2000, с. 50–57.

¹⁰ О. Белей, *Трансформація українського ономастикону посттоталітарного періоду*, Wrocław 2007; М. Торчинський, *Структура онімного простору української мови*, Хмельницький 2008; Г.І. Лазаренко, *Еклезіонімія з позицій сучасного мовознавства*, [у:] *Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Збірник наукових праць*, т. 6, ч. 1, Хмельницький 2013, с. 116–125.

¹¹ Г. Бучко, Н. Ткачова, *Словник української ономастичної термінології*, Харків 2012.

¹² I. Očenáš, *Názvy kostolov na Slovensku*, [у:] *Vlastné mená v jazyku a spoločnosti*, Bratislava-Banská Bystrica 2000, с. 163–170; K. Handke, *Nazewnictwo miejskie. Szkic teoretyczno-metodologiczny*, «Nazewnictwo miejskie», seria B, nr 18, Warszawa-Poznań 1989, с. 11–34; Handke K., *Polskie nazewnictwo miejskie*, Warszawa 1992; Z. Pasek, K. Skowronek, *Co onomasta ma z religioznawcą? Ku — onomastyce interdyscyplinarnej...*, с. 9–33.

¹³ R. Šrámek, *Onomastica sacra, jej status i cele*, [у:] *Język religijny dawniej i dziś (w kontekście teologicznym i kulturowym)*, т. 5, Poznań 2008, с. 287–293.

німа як пропріальної одиниці не має раціональних методів верифікації, то цілком передбачуваними є випадки, коли одна і та ж власна назва може вважатися або не вважатися сакронімом. Це означає, що певні оніми можуть мати двояке тлумачення: то як сакроніми, то як одиниці інших онімійних розрядів. Такий стан речей не можна кваліфікувати як суб'єктивність або релятивність сакральності як основної ознаки сакроніма, а лише як наслідок суто приватного визнання або заперечення мовцем існування сакрума. Так, наприклад, для одних мовців власна назва *Українська Греко-Католицька Церква* — це сакронім 'Східна католицька церква, яка перебуває у сопричасті з Римом; містичне тіло Ісуса Христа', тоді як для інших — це лише звичайна 'організація людей за певними релігійними переконаннями', тобто ергонім. Так само власна назва *Біблія* — це або 'священна, богонатхнена книга християн', або 'літературна пам'ятка'.

Практика двоякого тлумачення сакронімів, а відтак і спричинені цим труднощі при ідентифікації та окресленні меж сакронімії спостерігаються ще у працях 80-х рр. XX ст. Так, польська дослідниця К. Гандке сакральні споруди, які знаходяться в межах населеного пункту, кваліфікує урбононімами, а не сакронімами¹⁴. Точку зору К. Гандке поділяє білоруська дослідниця О.А. Борисевич¹⁵, натомість український дослідник М. Торчинський зараховує їх до числа монастеріонімів¹⁶. Показовою є позиція авторів «Словника української ономастичної термінології», які, наприклад, власні назви ікон — образ *Зарваницької Божої Матері*, ікона *Почаївської Божої Матері*, ікона *Всіх Святих*, ікона *Святого Миколая* — вважають ікононімами, проте зараховують їх до числа хрематонімів¹⁷.

Наведені труднощі при ідентифікації сакронімів зумовлюються головним чином світоглядними переконаннями мовців, зокрема, їх теїстичними або атеїстичними переконаннями, на які, як відомо, не поширюються наукові знання. Разом з тим, на нашу думку, це не може стати на перешкоді визнання сакронімів розрядом власних назв. Адже усі сакроніми безпосередньо і тісно пов'язані з відповідними релігійними культами та конфесіями, а їх сакральна, або священна природа є незаперечним фактом свідомості віруючої особи.

Маючи за собою більш ніж тисячолітню історію християнських традицій в Україні, основа української сакронімії сформувалася на ґрунті християнського віровчення. Вона репрезентує собою численну та добре струк-

¹⁴ К. Handke, *Nazewnictwo miejskie*, [y:] *Polskie nazwy własne: encyklopedia*, pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko, Warszawa-Kraków 1998, с. 294.

¹⁵ О.А. Борисевич, *Экклезионимы как разновидность урбанонимов в современной ономастической системе*, «Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского: Серия Филология. Социальные коммуникации» 24 (63), 2011, № 4, ч. 1, с. 422.

¹⁶ М. Торчинський, *Структура онімного простору української мови...*, с. 184.

¹⁷ Г. Бучко, Н. Ткачова, *Словник української ономастичної термінології...*, с. 95.

туровану онімійну субсистему. За специфікою денотата у складі сучасної української сакронімії можна виділити такі сакронімні класи:

— **теоніми, або власні назви Бога.** Напр., *Бог-Отець, Бог-Син, Бог-Дух Святий, Святий Дух, Дух-Просвітитель, Свята Трійця, Тройця, Ісус Христос, Ягве, Син Чоловічий* та ін.;

— **киріаконіми, або власні назви релігійних чи конфесійних спільнот (церков).** Напр., *Київська митрополія, Львівська архієпархія, Одеська єпархія УПЦ (КП), Мукачівська греко-католицька єпархія, Одесько-кримський екзархат УГКЦ*;

— **агіоніми, або власні назви святих та беатифікованих діячів церкви.** Напр.: *св. Іван Богослов, св. Катерина Олександрійська, св. Марія Єгипетська, блж. Омелян Ковч, блж. Теодор Ромжа* тощо;

— **ангелоніми, або власні назви безтілесних сотворінь (ангелів, архангелів).** Напр., *св. архистратиг Михаїл, св. архангел Гавриїл, Люцифер, Вельзевул* та ін.;

— **еклезіоніми, або власні назви місця сакральних місць моління** (власні назви споруд церков, монастирів, каплиць, дзвіниць, місць звершення молінь, священослужень та інших практик християнського життя). Напр., *собор св. Софії, Успенський собор, церква св. Петра і Павла, собор св. Юра, Святогірський монастир, Почаївська лавра, Унівська лавра, Трохосвятительська каплиця, дзвіниця Софіївського собору, каплиця «Голгота», каплиця Боїмів, Зарваниця, Почаїв, Ясна гора в Гошеві, Джублик* тощо;

— **фестоніми, або власні назви релігійних свят та інших дат релігійного календаря.** Напр., *свято Покрови, Різдва Христового, Главосіки, Івана, Зелені свята, М'ясопуста неділя, Томина (Фомина) неділя, Страсний четвер, Неділя Митаря і Фарисея, Неділя Блудного сина, Лазарева субота, Світлий понеділок, Страсна п'ятниця, Великодній (Світлий) тиждень* тощо;

— **бібліоніми, або власні назви книг Святого Письма та їх частин.** Напр., *П'ятикнижжя, Книга Буття, Одкровення (Апокаліпсис) апостола Івана, Євангеліє від Марка, Діяння апостолів, Послання до Коринтян ІІЮ, Псалтир, Євангеліє* тощо;

— **супліціоніми, або власні назви молитв.** Напр., *«Отче Наш», «Богородице Діво», «Вірую» (Кредо), «Помилуй мене Боже» («Помилуй мя Боже», Псалом 50)* та ін.;

— **кампаноніми, або власні імена дзвонів.** Напр.: *дзвін Кирило, дзвін Іван* тощо;

— **ікононім, або власні імена ікон та інших сакральних зображень,** напр., *Вишгородська ікона, Холмська ікона, мозаїка Оранти, фрески Севастійських мучеників* тощо;

— **свніоніми, або власні назви церковних постів.** Напр., *Великий піст, Успенський піст, Пилипівка, Петрівка* та ін.

На нашу думку, до числа сакронімів, також можна зарахувати імена низки біблійних осіб, які мають божественне походження та виконують сакральну функцію. До їх числа належить, наприклад, друге ймення апостола Симона — *Петро (Кифа)*, яким його назвав Ісус Христос. Доонімне значення особового імені *Петро* — ‘камінь’, тому воно набуває потужних характеристичних властивостей, провіщаючи майбутнє покликання апостола Симона-Петра: “То ж і я тобі заявляю, що ти — *Петро* (скеля), і що я на цій скелі збудую мою Церкву і що пекельні ворота її не подолають” (Мт. 16: 18). Біблійним іменем-сакронімом можна також вважати ім’я Йоана Хрестителя, оскільки воно також має божественне походження: за текстом Євангелія ангел провіщає батькові майбутнє сина.: “Ангел же сказав до нього: «Не бійся, Захаріє, бо твоя молитва вислухана; жінка твоя Єлизавета породить тобі сина, і ти даси йому ім’я *Йоан*. І буде тобі радість і веселість, і багато з його народження радітимуть, бо він буде великий в очах Господніх; не питиме ні вина, ні напою п’яного, і сповниться Духом святим вже з лона матері, і багато синів Ізраїля наверне до Господа, їхнього Бога». (Лк. 1: 13-16). Внутрішня форма імені Йоан — ‘Ягве (Бог) змилосердився, помилював’¹⁸ також володіє значним характеристичним потенціалом, оскільки розкриває обставини та причини народження денотата. Сакронімом виступає також євангельське ім’я *Леґіон*, яким себе назвав демон: «Ісус же спитав його: Як тобі на ім’я?» «*Леґіон!*» — відповів той, багато бо бісів увійшло в нього» (Лк. 8: 30).

Проте обов’язково слід зазначити, що українська сакронімія не вичерпується лише онімами, які витворилися на ґрунті християнства. Зважаючи на багатоконфесійність сучасної України, зокрема на значне поширення серед її громадян мусульманства, юдейства¹⁹ а також РУНвіри — є всі підстави говорити про багаторівневу структуру українського сакронімікону, в якому представлено пропріальну лексику не лише християнства, а й, щонайменше, мусульманства та юдейства. Завдяки жвавому міжнаціональному та міжрелігійному діалогу, що відбувається в Україні, основні мусульманські та юдейські сакральні власні назви стали фактом української мови та українського ономастикону. Однак системні зв’язки українських сакторонімів, що належать до різних релігій, характеризуються автономністю. На відміну від інших розрядів пропріальної лексики, сакроніми виявляють тісний, навіть невіддільний зв’язок зі своєю базовою релігією. Це й цілком зрозуміло, адже поза догматикою своєї релігії сакроніми не можуть набувати своєї релевантної функції — сакральної — та засвідчувати належність своїх денотатів до

¹⁸ І. Трійняк, *Словник українських імен*, Київ 2005.

¹⁹ Мусульманство серед громадян України сповідують понад 200 тис. кримських татар, а юдаїзм понад 110 тис. євреїв, караїмів та кримчаків, <http://www.scnm.gov.ua/22.08.2014>.

божественної, потойбічно-містичної сфери. Зважаючи на таку обставину, в структурі сакронімного простору української мови, окрім християнського рівня, доцільно виділяти ще й мусульманський та юдейський.

Мусульманський та юдейський рівні сакронімного простору сучасної української мови, на відміну від християнського рівня, представлені лише найпоширенішими та найвідомішими сакронімами, які репрезентують основи догматики мусульманства та юдаїзму. Наприклад: пророк *Мухаммед*, *Маулід ан-Жабі* (День народження Пророка Мухаммеда), *Лейлят аль-Ісра валь-Мірадж* (Ніч вознесіння Пророка Мухаммеда), *Рамадан* (місяць посту), *Лейлят аль-Кадр* (Ніч Величі), *І даль-Адха / Курбан-байрам* (Свято жертвоприношення), *Гіджра* (Новий рік), *Мекка*, *Коран*, *Сунна*, мечеть *аль-Харам*, мечеть *аль-Акса* тощо; *Пурим*, *Песах* (Пасха), *Рош-А-Шана* (Новий рік), *Ту бі Шват*, *Естер*, *Шушан Пурім*, *Тиша бе Ав*, *Ту бе Ав*, *Суккот* (Свято кущів), *Сімхат Тора*, *Ханука*, *Йом Кіпур* (Судний день), синагога «*Золота Роза*», синагога *Бродського* (центральна синагога Києва), *Тора* тощо.

Крім пропріальних одиниць, що витворені на ґрунті традиційних релігій, в українській сакронімії є низка назв, які виникли в рамках суто українського неоязичницького культу, відомого як РУНвіра. РУНвіра, або Рідна українська національна віра, була заснована Львом Силенком у середині 60-х рр. XX ст. у Північній Америці. Адепти РУНвіри вважають засновника РУНвіри потомком Заратустри та Будди. Починаючи з 1989 р. РУНвіра почав поширюватися і в Україні. В основі РУНвіри лежить спроба відродити дохристиянські вірування українців. Основною книгою РУНвіривців є «*Мага Віри*». Центральним божеством — *Дажбог*, окрім якого, до пантеону РУНвіривців входять також божества *Орь*, *Лель*. Основний сакральний знак — *Трисуття*, що символізує три містичні основи життя — *Няв* (Дух), *Яв* (Матерія), *Прав* (Правила духовного і Матеріального Життя); основні РУНвіривські свята — *Різдво Світла Дажбожого*, *Великдень Світла Дажбожого*, *Нявський Великдень*, *День охорони животини*, *День тата Оря*; святі РУНвіри — *Пророк Лев Силенко*, *Лицар-Цар Святослав*²⁰.

Проведені спостереження показують, що українська сакронімія є відкритою пропріальною субсистемою. Її відкритість виявляється в існуванні тісних системних зв'язків як між одиницями різних сакронімних класів, так і між сакронімами та іншими розрядами пропріальної лексики української мови. Так, наприклад, поява християнських імен в українській антропонімії доби християнізації Русі-України є наслідком трансонімізації християнських сакронімів (імен християнських святих, архангелів), які потрапили на Русь-Україну в текстах Четї-Мінеї. І лише після обряду хрещення сакронім, тобто ім'я святого, ставало християнським особовим іменем прозеліта-українця. Разом з тим, українська сакронімія збагатилася низкою українських особових імен: завдяки зарахуванню до сонму святих княгині

²⁰ *Святе вчення пророка й учителя Лева Силенка*, Київ 1995, с. 230–233.

Ольги, Великого князя *Володимира*, князів *Бориса* та *Гліба* та ін. їх особові імена послужили базою для творення сакронімів *свята Ольга*, *святий рівноапостольний Володимир*, *святі страстотерпці Борис та Гліб*. Масовий характер мають зв'язки сакронімії й різних класів топонімії, оскільки за своїм походженням чимало власних назв міст, сіл, вулиць, площ, парків та скверів і т.п. є сакронімами. Так, наприклад, українські міста *Миколаїв*, *Богородчани*; вулиця *Трьохсвятительська*, площа *святих Кирила та Мефодія*, *Андріївський* узвіз були утворені на базі сакронімів *св.Миколай*, *пресвята Богородиця*, *святі Три святителі* (св. Василій Великий, св. Іван Золотоустий, св. Григорій Богослов), *святі рівноапостольні Кирило та Мефодій*, *святий апостол Андрій Первозванный*.

Таким чином, сакронім — це власна назва, об'єктом номінації якої виступає денотат релігійно-містичної сфери. Українська сакронімія — це численна та структурована пропріальна субсистема української мови. За специфікою денотата українська сакронімія поділяється на такі класи: теоніми, агіоніми, ікононіми, ангелоніми, еклезіоніми, біблійоніми тощо. З огляду на те, що громадяни України сповідують різні релігії, українська сакронімія має багаторівневий характер (християнський, мусульманський, юдейський, рунвірівський). Завдяки відкритості сакронімної субсистеми української мови між різними класами сакронімів, а також між сакронімами та іншими розрядами пропріальної лексики встановилися тісні системні зв'язки.

Література

- Белей О., *Трансформація українського ономастикону посттоталітарного періоду на загальнослов'янському тлі*, Wrocław 2007.
- Борисевич О.А., *Экклезионимы как разновидность урбанонимов в современной ономастической системе*, «Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского: Серия Филология. Социальные коммуникации» 24 (63), 2011, № 4, ч. 1, с. 420–424.
- Бучко Г., Ткачова Н., *Словник української ономастичної термінології*, Харків 2012.
- Конституція України, Київ 1996.
- Кульчицький С., *Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі: у 3 кн.*, кн. 3, Київ 2012.
- Лазаренко Г.І., *Екклезіонімія з позицій сучасного мовознавства*, [у:] *Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Збірник наукових праць*, т. 6, ч. 1, Хмельницький 2013, с. 116–125.
- Лесів М., *Власні назви святих у поезії Т. Шевченка*, [у:] *Варшавські українознавчі зошити*, т. 1, Warszawa, 1989, с. 153–160.
- Лесів М., *Назви великих християнських празників в українській мові та в християнській традиційній культурі*, [у:] *Християнство й українська мова*, Львів 2000, с. 50–57.
- Любашенко В., *Релігійний атлас сучасного Львова*, [у:] *Львів (1256–2006): церква і суспільство. Статті і матеріали*, Львів 2006, с. 81–86.
- «Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія» 2007, вип. 354–359, Чернівці.
- Святе вчення пророка й учителя Лева Силенка*, Київ 1995.

Святе Письмо Старого та Нового Заповіту, Рим 1991.

Торчинський М., *Структура онімного простору української мови*, Хмельницький 2008.

Трійняк І., *Словник українських імен*, Київ 2005.

Українська мова. Енциклопедія, Київ 2007.

Український правопис, Київ 2003.

Handke K., *Nazewnictwo miejskie*, [y:] *Polskie nazwy własne: encyklopedia*, pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko, Warszawa-Kraków 1998, c. 283–307.

Handke K., *Nazewnictwo miejskie. Szkic teoretyczno-metodologiczny*, «Nazewnictwo miejskie», Seria B, Nr 18, Warszawa-Poznań 1989, c. 11–34.

Handke K., *Polskie nazewnictwo miejskie*, Warszawa 1992.

Očenaš I., *Názvy kostolov na Slovensku*, [y:] *Vlastné mená v jazyku a spoločnosti. 14. slovenská onomastická konferencia*, Bratislava-Banská Bystrica 2000, c. 163–170.

Pasek Z., Skowronek K., *Co onomasta ma z religioznawcą? Ku onomastyce interdyscyplinarnej (na przykładzie nazw Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce)*, «Onomastica» LIII, 2008/2009, c. 9–33.

Šrámek R., *Onomastica sacra, jej status i cele*, [y:] *Język religijny dawniej i dziś (w kontekście teologicznym i kulturowym)*, t. 5. *Materiały z konferencji. Gniezno 22–24 września 2008*, Poznań 2009, c. 287–293.

The role of Ukrainian sacronyms in the national onymic system

Summary

The article is devoted to the role of Ukrainian sacronyms in the national onymic system of Ukrainian language. The author proved that the possibility of a thorough analysis of Ukrainian sacronyms appeared only after the fall of the atheistic Soviet Union. The author divides Ukrainian sacronyms into the most representative groups.

Keywords: propernames, onomastics, sacronym, religion, extralinguistic factors.

Miejsce ukraińskich sakronimów w narodowym systemie nazw własnych

Streszczenie

Artykuł przedstawia zagadnienie związane z funkcjonowaniem sakronimów w płaszczyźnie współczesnego systemu własnego języka ukraińskiego. Autor również przytacza krótki przegląd czynników natury pozajęzykowej i między innymi podkreśla, iż podobne zagadnienie onomastyczne w językoznawstwie ukraińskim zostaje poruszone dopiero w okresie po rozpadzie ateistycznego ZSRR. Na podstawie współczesnych ukraińskich sakronimów autor wyodrębnia oraz szczegółowo opisuje najbardziej reprezentatywne grupy onimiczne.

Słowa kluczowe: nazwa własna, onomastyka, sakronim, religia, czynniki pozajęzykowe.